

UNIVERZITET U BEOGRADU
TEHNOLOŠKO –METALURŠKI FAKULTET

DOKTORSKA DISERTACIJA

***“PRILOG PROUCAVANJU PROCESA SEGREGACIONOG
PRZENJA U CILJU EKSTRAKCIJE NIKLA IZ OKSIDNO –
SILIKATNIH NIKLONOSNIH RUDA”***

M-R ING. BORIS KRSTEV

BEOGRAD 1987

UNIVERZITET U BEOGRADU
TEHNOLOŠKO - METALURŠKI FAKULTET

Doktorska disertacija

" PRILOG PROUČAVANJU PROCESA SEGREGACIONOG PRŽENJA
U CILJU EKSTRAKCIJE NIKLA IZ OKSIDNO-SILIKATNIH
NIKLOSNIH RUDA "

Mr ing BORIS KRSTEV

- BEOGRAD - 1987

8.	STANJE ISTRAŽIVANJA PROCESA SEGREGACIJE KOD POJEDINI METALNIH JEDINJENJA BAKRA I NIKLA I PRIRODNIH OKSIDNO- SILIKATNIH RUDA	59
8.1	U v o d	59
8.2	Stanje tehnoloških istraživanja primene procesa segrega- cije kod bakarnih jedinjenja i prirodnih oksidno-silika- tnih ruda bakra	66
8.3	Stanje tehnoloških istraživanja primene procesa segrega- cije niklovih jedinjenja i prirodnih oksidno-silikatnih niklonosnih ruda	75
8.4	Stanje tehnoloških istraživanja i perspektiva primene procesu segregacije ruda ostalih metala i kompleksnih mineralnih sirovina	83
8.5	Stanje tehnoloških istraživanja primene procesa segrega- cije niklonosnih ruda jugoslovenskih lokaliteta	85
8.5.1	Istraživanje mogućnosti primene procesa segregacije niklonosne rude lokaliteta "lipovac"	86
8.5.2	Istraživanje mogućnosti primene procesa segregacije niklonosne rude lokaliteta "Goleš"	90
8.5.3	Istraživanje mogućnosti primene procesa segregacije niklonosne rude lokaliteta "Rudinci"	92
9.	PRIKAZ EKSPERIMENTALNIH REZULTATA ISPITIVANJA PROCESA SEGREGACIJE-FLOTACIJE-MAGNETSKE KONCENTRACIJE RUDA LOKALITETA "RUDINCI", "ČIKATOVO" I "STUDENA VODA"	
9.1	U v o d	99
9.2	Segregacijsko prženje ruda	101
9.3	Flotacijska i magnetska koncentracija	102
9.4	Prikaz rezultata ispitivanja kombinovanih procesa segregacija-flotacija, odnosno segregacija-magnetska koncentracija rude lokaliteta "Rudinci"	104
9.5	Prikaz rezultata ispitivanja kombinovanih procesa segregacija-flotacija rude lokaliteta "Čikatovo"	114

9.6	Prikaz rezultata ispitivanja kombinovanih procesa segregacija-flotacija rude lokaliteta "Studena voda"	118
9.7	Diskusija dobijenih rezultata	121
10.	PRIKAZ EKSPERIMENTALNIH REZULTATA ISPITIVANJA PROCESA SEGREGACIJE NIKLOVIH JEDINJENJA BEZ I SA DODATCIMA	127
10.1	U v o d	127
10.2	Termodinamička analiza procesa segregacije niklovih jedinjenja bez i u prisustvu dodataka aktivatora	128
10.3	Eksperimentalni rezultati procesa segregacije niklovih jedinjenja bez i u prisustvu dodataka aktivatora	135
10.3.1	Metodika rada	135
10.3.2	Karakteristika ispitivanih proba sintetičkih smeša	137
10.4	Analiza eksperimentalnih rezultata ispitivanja procesa hlorovanja nikloksida u procesu segregacije bez i u prisustvu dodataka aktivatora	140
10.4.1	Kinetičke karakteristike procesa hlorovanja nikloksida u procesu segregacije bez i u prisustvu dodataka	165
10.5	Analiza eksperimentalnih rezultata ispitivanja procesa hlorovanja niklsilikata i niklferita u procesu segregacije u prisustvu dodatka aktivatora	189
10.5.1	Kinetičke karakteristike procesa hlorovanja niklsilikata i niklferita u procesu segregacije u prisustvu dodatka	199
10.6	Diskusija dobijenih rezultata	205
11.	Z a k l j u č a k	212
	L i t e r a t u r a	217

1. U V O D

Velika raznovrsnost upotrebe nikla u proizvodnji legura, legiranih nerđajućih, vatrostalnih, konstrukcionih, magnetnih čelika i slično, zatim upotreba u energetici i hemijskoj industriji, avijaciji, elektronici, atomskoj i kosmičkoj tehnici za uizradu reaktivnih i gasnih motora, uređaja za organsku sintezu i drugim granama, kao što su dekorativni delovi u automobilskoj i mašinskoj industriji, instrumentalnoj i toplotnoj tehnici i slično, uslovljavaju njegov položaj i strategijski značaj, a ujedno i društveno-političku ulogu/1/.

Nužno je napomenuti da se 1985 godine navršilo 100 godina od početka naučnih istraživanja u oblasti upotrebe nikla za dobijanje legiranih čelika. Osnovna karakteristika toga razvitka predstavlja široka upotreba nikla za dobijanje čelika i specijalnih čelika, koja je posebno rasla u doba ratova, pri čemu danas iznosi oko 65% od ukupne proizvodnje nikla u svetu. Što se tiče proizvodnje nikla, posle značajnijeg uspeha 70-tih godina, u periodu 80-tih godina XX veka zog izuzetno intenzivne potrošnje energije i ujedno veoma niske cene nikla, dolazi do velike krize, što je prouzrokovalo smanjenje korišćenja topioničkih kapaciteta čak i na 50%/2/.

Istovremeno, izuzetnu pažnju skrenuli su sebe procesi dobijanja nikla iz oksidnih, lateritnih ili silikatnih ruda, čije rezerve iznose oko 85% od ukupnih rezervi nikla, a proizvodnja nikla iz ovih ruda 40-45% od ukupne proizvodnje, međutim je proizvodnja praćena izuzetnom potrošnjom energije koja je za 2,5-3 puta veća nego pri proizvodnji nikla (Ni) iz sulfidnih ruda. Zbog visokih operativnih troškova, niske cene nikla, dovedeno je u pitanju i perspektivnost proizvodnje nikla iz oksidnih ruda koje sadrže 1% Ni.

Velike i neiscrpne rezerve nikla u rudama oksidnog tipa, posebno lateritima, zahtevale su orijentaciju velikog broja istraživača ka pronalaženju tehnoloških postupaka za njihovu rentabilnu preradu u cilju dobijanja nikla. Poseban interes su izazvali postupci, neki od njih se nalaze u fazi poluindustrijskih ili industrijskih primena, i to : postupak kompanije California Nickel, Universal Oill Products (UOP), US Bureau of Mines (USBM), AMAX (SAD), SML Nickel, INCO, Minpro-Pamco Nickel Segregation Process i drugi.

Osnovna karakteristika novih postupaka jeste radikalno smanjenje potrošnje energije, povećana univerzalnost, mogućnost prerade siromašnih lateritnih ruda sa različitim hemijskim sastavom i nižim sadržajem nikla u odnosu na postojeće postupke, kompleksnije iskorišćenje komponenata rude i drugo. /3/

California Nickel postupak predstavlja proces luženja lateritnih ruda nikla sa sumpornom kiselinom u autoklavima, gde se postiže visoko izluženje i to 93%Ni i 93%Co i korišćenje međuprodukata, sa istovremenim smanjenjem operativnih troškova za 20%. /4,5/

UOP postupak predstavlja amonijačno luženje lateritne rude, modifikacija Caronovog (kubanskog) procesa, pri čemu obuhvata redukciono prženje rude, luženje prženca amonijačnim rastvorom te izdvajanje nikla i kobalta u obliku oksida ili metala. Osobenost procesa je prženje rude u prisustvu halogenida, sumpora i dr. Postiže se visoko iskorišćenje Ni, oko 90%, i smanjenje potrošnje energije za 30-50%.

AMAX postupak predstavlja kompleksno autoklavno i normalno luženje lateritnih ruda sa sumpornom kiselinom pri čemu proces omogućuje smanjenje energije do 40%. U osnovi procesa je upotreba sumpora kao izvora primarne e-

nergije i kao reagenta. Potrošnja sumporne kiseline je rešena putem upotrebe elementarnog sumpora pri prženju dela limonitne i serpentinske frakcije.

USBM postupak predstavlja amonijačni postupak za dobijanje nikla i kobalta iz lateritnih ruda, kome prethodi redukciono prženje sa čistim CO na 525°C u prisustvu dodatka, pri čemu se postiže visoko iskorišćenje od 93%Ni i 90%Co sa znatnim smanjenjem potrošnje energije.

SMLe Nickel postupak predstavlja proces luženja lateritne rude sa hlorovodoničnim kiselinom, prethodno pelletizirane i osušene na 110°C rude, pržene na 300°C u rotacionoj peći. Izluženje iznosi 95%Ni+Co.

Minpro-PAMCO Nickel Segregation Process predstavlja proces prženja lateritne rude u prisustvu halogenida i reducenta (CaCl_2 i koksa) na 950°C , sa naknadnim postupkom mehaničke koncentracije - magnetne koncentracije pri čemu se dobija Ni-koncentrat sa 60%Ni sa iskorišćenjem od 90%Ni.

U kontekstu iznalaženja novih i rentabilnijih postupaka za dobijanja nikla iz siromašnih ruda, a posebno oksidnih (lateritnih) ruda, početkom 70-tih godina počela su aktivna istraživanja u cilju primene procesa hlorovanja sa gasovitim hlorom i halogenidima oksidnih (lateritnih) ruda jugoslovenskih lokaliteta, odnosno sintetičkih smeša (simulacija ruda jugoslovenskih lokaliteta, i mogućnosti dobijanja nikla iz tih sirovina.

Imajući u vidu da naša zemlja raspolaže značajnijim rezervama oksidnih ruda, posebno laterita, sa malim sadržajem nikla, Katedra za metalurgiju obojenih metala na Tehnološko-metalurškom fakultetu, u smislu potpunije i adekvatnije valorizacije ovih ruda, počela sa istraživanjima u oblasti primene procesa hlorovanja gasovitim hlorom, te halogenidima (proces segregacije) bez prisustva i u prisustvu pojedinih dodataka (C, S, BaS, FeS, NaCl, BaSO_4).

Istraživanja procesa hlorovanja nikla iz njegovih jedinjenja (Ni-oksida, Ni-silikata i Ni-ferita), koji čine osnovne nosioce nikla u oksidnim, silikatnim i lateritnim, rudama sa gasovitim hlorom, te istraživanja mogućnosti intenzifikacije reakcija procesa hlorovanja uvođenjem u proces određenih dodataka (S, BaS, BaSO₄, NaCl), doprinela su potvrđenju hemizma i kinetike procesa hlorovanja /6/.

Pored opštih istraživanja iz oblasti teorije procesa hlorovanja i utvrđivanju zakonitosti ponašanja pojedinih jedinjenja nikla, istraživana je i mogućnost selektivnog hlorovanja nikla iz ruda domaćih lokaliteta - Ržano vo, Mokra Gora i Goleš, pri čemu je potvrđena efikasnost uticaja dodataka (S, BaS, NaCl) na tehnološke pokazatelje pri hlorovanju ruda pomenutih lokaliteta.

Istraživanja procesa hlorovanja nikla iz njegovih jedinjenja (Ni-oksida, Ni-silikata i Ni-ferita), koji čine osnovne nosioce nikla u oksidnim, posebno silikatnim i lateritnim rudama, sa halogenidima (CaCl₂) - proces segregacije te istraživanja mogućnosti intenzifikacije reakcija procesa hlorovanja uvođenjem u proces određenih dodataka (S, BaS, BaSO₄), odnosno utvrđivanju mehanizma te kinetike procesa hlorovanja halogenidima, predstavljaju suštinu ove teze.

Uporedo sa istraživanjima ponašanja jedinjenja Ni (Ni-oksida, Ni-silikata i Ni-ferita) u procesu hlorovanja sa halogenidima (CaCl₂)-proces segregacije, istraživanja su usmerena i ka ponašanju ruda iz lokaliteta - Rudinci, Čikato vo, Studena Voda - u procesu hlorovanja (segregacije) preko osnovnih tehnoloških pokazatelja produkata dobijenih prženjem, te flotacijskom koncentracijom ili magnetnom koncentracijom.

Ocena uspešnog rešavanja teoretskog i praktičnog problema procesa hlorovanja halogenidima-proces segregacije-može se dobiti na osnovu eksperimentalnih rezultata, te svestranog proučavanja kako hemizma i termodinamike procesa, tako i kinetike procesa hlorovanja halogenidima.

10.5.1 Kinetičke karakteristike procesa hlorovanja niklsilikata i nikelferita u procesu segregacije u prisustvu dodatka barijumsulfida

Za matematičku interpretaciju procesa hlorovanja niklovih jedinjenja ($2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ i $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$) u prisustvu dodatka-aktivatora 2% BaS u toku procesa segregacije sintetičkih smeša IV-V, koristi se kinetička jednačina za reakciono-kontrolisane reakcije SPENSER-TOPLEY-KEWAN-a :

$$1 - (1 - \alpha)^{1/3} = K_s \cdot t \dots\dots\dots (27)-5$$

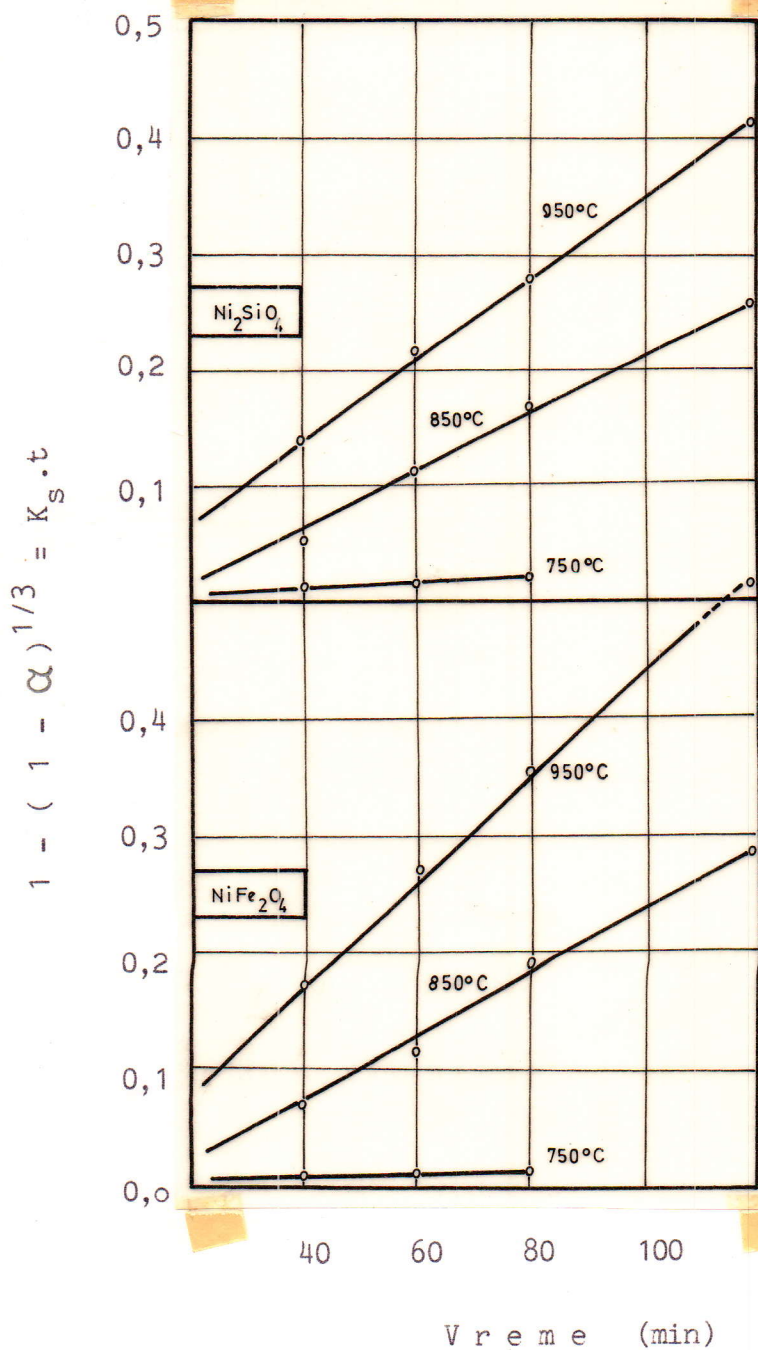
Pomenuta jednačina za reakciono-kontrolisane reakcije odgovara procesu hlorovanja niklovih jedinjenja kao što su $2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ i $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$ u procesu segregacije u prisustvu dodatka barijumsulfida i istovremeno daje linearnu zavisnost logaritma konstante brzine K_s u zavisnosti od vremena odvijanja procesa. Proračunate vrednosti konstante brzine K_s procesa hlorovanja sintetičkih smeša IV-V ($2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ i $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$) primenom pomenute kinetičke jednačine date su u tabeli 57. , a grafički prikaz $1 - (1 - \alpha)^{1/3} - f(t)$ za procese hlorovanja niklovih jedinjenja ($2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ i $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$) u toku procesa segregacije dat na slici 43.

Na osnovu priloženog grafičkog prikaza zavisnosti $1 - (1 - \alpha)^{1/3} - f(t)$,može se videti da korišćena kinetička jednačina za reakciono-kontrolisane reakcije daje veoma dobru linearnu zavisnost od vremena segregacije. Proračunate vrednosti konstanti brzina postavljene u grafičkoj zavisnosti : $\log K_s - f(1/T)$, daje mogućnosti za određivanje nagiba prave

T a b e l a 57. Prikaz proračunatih vrednosti konstante brzine procesa hlorovanja $2\text{NiO}\cdot\text{SiO}_2$ i $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$ u prisustvu dodatka (2%BaS) jednačinom

KINETIČKA JEDNAČINA : $1 - (1 - \alpha)^{1/3} = K_s \cdot t$

		$2\text{NiO}\cdot\text{SiO}_2 + 2\% \text{BaS}$			$\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3 + 2\% \text{BaS}$		
T	t	α	$K_s \cdot t$	K_s	α	$K_s \cdot t$	K_s
°C	min	%		h^{-1}	%		h^{-1}
750	40	2,10	0,0070	0,0138	2,40	0,0081	0,0168
	60	4,25	0,0144		5,90	0,0200	
	80	6,20	0,0211		7,43	0,0244	
850	40	16,35	0,0578	0,1116	19,60	0,0702	0,1281
	60	30,60	0,1146		31,40	0,1181	
	80	40,75	0,1601		47,20	0,1918	
	120	57,80	0,2500		61,80	0,2850	
950	40	39,08	0,1523	0,2187	43,70	0,1743	0,2650
	60	53,25	0,2239		62,10	0,2763	
	80	62,70	0,2802		72,55	0,3501	
	120	80,90	0,425		83,50	0,5200	

Slika 43. Grafički prikaz zavisnosti $K_s.t - f(t)$ procesa hlorovanja $2NiO.SiO_2$ i $NiO.Fe_2O_3$ u prisustvu dodatka (2% BaS)

a time i proračun viška energije pomenutih procesa hlorovanja tokom segregacije, prikazane u tabeli 58.

Kao što je i ranije rečeno primenjena kinetička jednakost za proces hlorovanja sintetičkih smeša IV-V u prisustvu dodatka-aktivatora 2%BaS, daje pravolinijsku zavisnost $K_s \cdot t - f(t)$, dok su dobijeni nagibi pravih u grafičkom prikazu zavisnosti $\log K_s - f(1/T)$ manje bleži u odnosu na one za nikloksid u prisustvu 2% BaS.

Kinetička interpretacija pomoću jednačine KAZEEV-a izvršena je za eventualno određivanje mehanizma odvijanja procesa hlorovanja niklsilikata i nikliferita tokom segregacije, posebno preko određivanja kinetičkog bezdimenzionalnog parametra "n". Određeni kinetički parametar "n", dobijen pomoću dvojnologaritamske jednačine KAZEEV-a za pojedine dobijene stepene hlorovanja (α) i vremena segregacije (t), a pri zadatim temperaturama (T) u prisustvu dodatka 2% BaS, ima sledeće vrednosti :

Hlorovanje :	$2NiO \cdot SiO_2 + 2\% - BaS$
950°C	n = 1,098
850°C	n = 1,430
750°C	n = 1,590

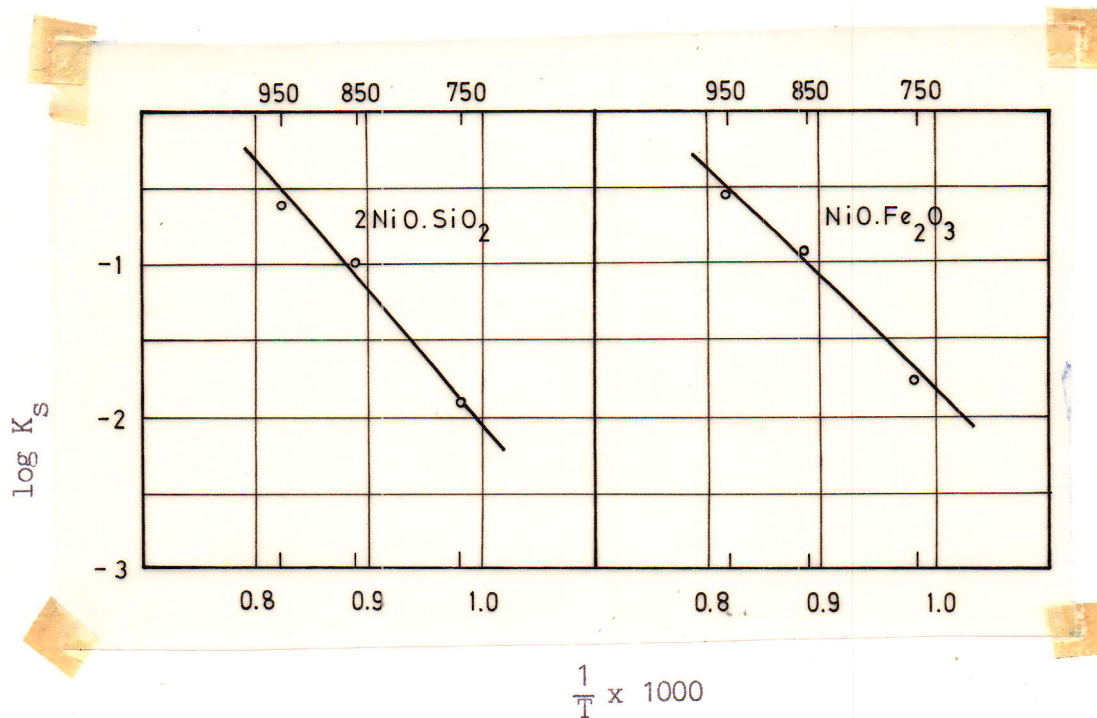
Hlorovanje :	$NiO \cdot Fe_2O_3 + 2\% - BaS$
950°C	n = 0,708
850°C	n = 1,350
750°C	n = 1,670

Iz dobijenih vrednosti proračunatog kinetičkog parametra "n" za proces hlorovanja $2NiO \cdot SiO_2$ i $NiO \cdot Fe_2O_3$ u toku procesa segregacije na različitim radnim temperaturama

T a b e l a 58. Prikaz proračunatih vrednosti energije (ΔE) procesa hlorovanja $2\text{NiO}\cdot\text{SiO}_2$ i $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$ u prisustvu dodatka 2%BaS

ZA KINETIČKU JEDNAČINU : $1-(1-\alpha)^{1/3} = K_s \cdot t$

SMEŠA	T	$1/T \times 10^3$	$\log K_s$	ΔE
	$^{\circ}\text{C}$	$1/^{\circ}\text{K}$		kJ/mol
IV	750	0,9775	-1,86	142,7
	850	0,8904	-0,95	
	950	0,8176	-0,66	

V	750	0,9775	-1,77	112,7
	850	0,8904	-0,90	
	950	0,8176	-0,57	

S l i k a 44. Grafički prikaz funkcije $\log K_s - f(t)$ za proces hlorovanja $2\text{NiO}\cdot\text{SiO}_2$ i $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$ u prisustvu dodatka (2%) - BaS

u prisustvu 2% BaS, može se primetiti da sa povišenjem temperature kinetički parametar "n" opada. Kako su parametri "n" u proseku svi iznad jedinice, može se konstatovati i potvrditi da je ukupni proces hlorovanja $2\text{NiO}\cdot\text{SiO}_2$ i $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$ limitiran i kontrolisan hemijskom reakcijom. Jedino kod temperature od 950°C pri segregaciji $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$ vrednost parametra "n" je manji od jedinice ($n=0,708$) što ukazuje da se mehanizam procesa hlorovanja sa produžavanjem vremena menja i prelazi u oblasti koje nisu kontrolisane ni difuzijom ni hemijskom reakcijom.

Upoređujući višak energije procesa hlorovanja $2\text{NiO}\cdot\text{SiO}_2$ i $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$ u prisustvu dodatka 2% BaS, sa viškom energije procesa hlorovanja NiO u prisustvu 2% BaS, vidi se da ΔE kod hlorovanja $2\text{NiO}\cdot\text{SiO}_2$ iznosi oko 142,7 kJ/mol, odnosno za $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$ koja iznosi oko 112,7 kJ/mol, što pretstavljaju za 67,8% odnosno 32,1% veće vrednosti u odnosu na ΔE za proces hlorovanja NiO u prisustvu 2% BaS.

Ovim se potvrđuju i prethodno poznata saznanja da se oksidi nikla najlakše hloriraju, a zatim nikliferiti i niklsilikati.

10.6 Diskusija dobejenih rezultata ispitivanja

Izvršena eksperimentalna laboratorijska ispitivanja visokotemperaturnog zagrevanja sintetičkih smeša I-V, koji predstavljaju čista niklova jedinjenja kao što su NiO, $2\text{NiO}\cdot\text{SiO}_2$ i $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$, sa čvrstim hlorirajućim reagensom soli $\text{CaCl}_2\cdot 2\text{H}_2\text{O}$ i reducentom (ugalj-Vrška Čuka) u prisustvu pojedinih jedinjenja CaO , MgO , Fe_2O_3 , Al_2O_3 , SiO_2 i druga, koji su predstavnici jalovih komponenata u rudnoj masi, te u prisustvu sumporonosnih jedinjenja u svojstvu dodataka aktivatora i to S, BaS i BaSO_4 , su u cilju potvrde svih dosadašnjih saznanja o intenzifikaciji procesa segregacije nikla u prirodnim oksidnim rudama, silikatnog ili lateritnog tipa, a posebno rudama naših lokaliteta, i u cilju razjašnjenja pojedinih stadijuma odlučujućih u procesu segregacije, pre svega stadijum procesa hlorovanja.

Od posebnog su značaja, a ujedno i potvrda svim ovim pretpostavkama o intenzifikaciji procesa segregacije, posebno stadijuma procesa hlorovanja, uradene termodinamičke i kinetičke analize koje nesumnjivo daju odgovor na pitanje o mogućnosti pospešavanja pojedinih stadijuma, a koji su od velikog značaja za ukupni proces.

- Izvršene termodinamičke analize su dokazale da su sumporonosni dodatci od veoma bitnog značaja za sam proces segregacije i imaju katalitičko dejstvo, posebno u toku procesa hlorovanja Ni-jedinjenja. Dobijene vrednosti promene izobarnog potencijala ΔZ_{298} i ΔZ_T govore o povoljnoj mogućnosti odigravanja pojedinih reakcija hlorovanja NiO sa HCl, odnosno hlorovanje $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$ sa HCl zajedno pomoću stvo-

renih Fe-hlorida (FeCl_2 ili FeCl_3) u prisustvu pomenutih S-dodataka (S , BaS , BaSO_4).

Vrednost promene izobarnog potencijala ΔZ_{298} za hlorovanje NiO sa HCl iznosi $\Delta Z_{298} = -94,2$ kJ/mol NiCl_2 , a na radnim temperaturama : $\Delta Z_{1023} = -7,1$ kJ/mol NiCl_2 , odnosno $\Delta Z_{1223} = +7,6$ kJ/mol NiCl_2 . Dodatkom barijumsulfida promena izobarnog potencijala iznosi : $\Delta Z_{298} = -202,2$ kJ/mol, dok se na radnim temperaturama menja do $\Delta Z_{1023} = -122,8$ kJ/mol NiCl_2 i $\Delta Z_{1223} = -97,5$ kJ/mol NiCl_2 . Vrednosti promene izobarnog potencijala procesa hlorovanja $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$ bez prisustva dodatka BaS iznosi : $\Delta Z_{298} = -24,3$ kJ/mol NiCl_2 , $\Delta Z_{1023} = +347,5$ kJ/mol i $\Delta Z_{1223} = +466,7$ kJ/mol NiCl_2 , dok u prisustvu dodatka BaS to iznosi : $\Delta Z_{298} = -389,7$ kJ/mol NiCl_2 , $\Delta Z_{1023} = +116,1$ kJ/mol NiCl_2 i $\Delta Z_{1223} = +165,8$ kJ/mol NiCl_2 . Bitno je naglasiti da u toku stadijuma hlorovanja $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$ veoma bitnu ulogu igraju stvoreni Fe-hloridi (FeCl_3 posebno i FeCl_2) u svojstvu hlorirajućih reagenasa koji znatno poboljšavaju termodinamičke mogućnosti odvijanja procesa hlorovanja tokom segregacije i promena standardnog izobarnog potencijala poprima vrednost oko $\Delta Z_{298} = -1000$ kJ/mol NiCl_2 .

- Izvršena kinetička analiza i interpretacija procesa hlorovanja tokom procesa segregacije, ima za cilj utvrđivanje primenjivosti pojedinih poznatih kinetičkih jednačina za reakciono- ili difuziono-kontrolisane reakcije, a posebno utvrđivanje mogućeg mehanizma procesa hlorovanja preko određivanja pojedinih kinetičkih parametara te proračuna potrebne energije za proces hlorovanja i razrušavanje kristalne rešetke NiO , $2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ i $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$, mogućih nosilaca nikla u oksidnim rudama, lateritnog ili silikatnog tipa.

- Na osnovu korišćenih kinetičkih jednačina za proces hlorovanja NiO tokom procesa segregacije bez prisustva i u prisustvu dodataka 2% (BaS , S , BaSO_4), te dobijenih vredno-

sti za stepen hlorovanja, promene relativne brzine procesa hlorovanja, konstante brzine i zavisnosti $K.t - f(t)$, te određivanjem kinetičkog parametra "n" u jednačini Kazeev- a može se konstatovati sledeće :

Na temperaturi od 750°C hemijska reakcija kontroliše ukupni proces odvijanja, što se donekle može reći i za temperaturu od 850°C iako ona blago prelazi u oblast gde i difuzija može biti od bitnog značaja, odnosno proces se nalazi u nekom prelaznom stanju, dok se na temperaturi od 950°C uloga difuzionih procesa znatno primećuje, tim više što vreme odvijanja procesa hlorovanja i segregacije raste iznad 60 minuta.

- Na osnovu korišćene kinetičke jednačine za reakciono-kontrolisane reakcije (SPENSER-TOPLEY-KEWAN-ova jednačina) za proces hlorovanja sintetičke smeše IV ($2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$) i sintetičke smeše V ($\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$) tokom procesa segregacije bez prisustva i u prisustvu dodatka 2% BaS, može konstatovati sledeće :

Na svim ispitivanim temperaturama od $750-950^{\circ}\text{C}$, hemijska reakcija je ta koja kontroliše i limitira ukupni proces hlorovanja, a kinetički parametar "n" ima vrednosti uglavnom iznad jedinice, dok se preko promene relativne brzine procesa hlorovanja vidi da su brzine veće pri hlorovanju $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$.

- Preko poznate temperaturne zavisnosti konstante brzine date preko jednačine Arenijus-a, proračunate vrednosti viška energije ΔE , potrebne za proces hlorovanja u toku segregacije sintetičkih smeša I-III (NiO) u reakciono kontrolisanim reakcijama, iznose oko 85 kJ/mol (osim za dodatak od 2% sumpora kada vrednost dostiže oko 81,3 kJ/mol), što predstavlja 1,6 puta veću vrednost od vrednosti za reakciono-kon-

trolisane reakcije procesa hlorovanja NiO sa gasovitim sistemom $\text{HCl-H}_2\text{O-N}_2$ ili HCl-N_2 (u dinamičkim uslovima rotacijskog reaktora) istraživanja PEDLIK-a, SCHMIEDL-a i KAŠAYOV-e, pri kojima ta vrednost dostiže oko 54,9 kJ/mol.

- Preko iste poznate temperaturne zavisnosti konstante brzine, proračunate vrednosti viška energije ΔE , potrebne za proces hlorovanja sintetičke smeše IV (2NiO.SiO_2) i sintetičke smeše V ($\text{NiO.Fe}_2\text{O}_3$) u reakciono-kontrolisanim reakcijama iznose 142,7 kJ/mol, odnosno 112,7 kJ/mol. Time se potvrđuje saznanje da su oksidi nikla najpodložniji procesu hlorovanja u odnosu na nikliferite ili niklsilikate.

- Poboljšanje efikasnosti, a posebno poboljšanje osnovnih tehnoloških pokazatelja tokom ispitivanja visokotemperaturnog zagrevanja sintetičkih smeša I-V, čistih niklovih jedinjenja NiO, 2NiO.SiO_2 i $\text{NiO.Fe}_2\text{O}_3$, i naknadne koncentracije, flotacije, kao što su : stepen hlorovanja (α), stepen segregacije približno jednakom iskorišćenju nikla I_{Ni} u grubom flotacijskom koncentratu), potvrđuju do dan-danas poznate fakte da se Ni-oksidi mnogo lakše hloruju, potvrda tome su i prethodno dobijene vrednosti termodinamičke veličine promene izobarnog potencijala pri standardnim uslovima ΔZ_{298} i pri radnim temperaturama ΔZ_{1023} i ΔZ_{1223} u odnosu na Ni-ferite ili Ni-silikate, a najveći razlog svemu tome jeste slabija veza u kristalnoj rešetci Ni-oksida. Međutim, istovremeno se dokazuje, da jedinjenja koje se lakše hloruju u toku procesa segregacije, daju mnogo slabije rezultate u kasnijim stadijumima procesa segregacije, što se manifestira mnogo lošijim tehnološkim pokazateljima koji se dobijaju kasnijim tretiranjem pomoću flotacijske koncentracije dobijenih prženaca sintetičkih smeša I-V u kojima su prisutni nosioci nikla (Ni-oksidi, Ni-feriti ili Ni-silikati), dato u tabeli 59.

T a b e l a 59. Tabela prikaz pojedinih tehnoloških pokazatelja tokom procesa segregacija-flotacija sintetičkih smeša I-V bez i sa BaS

BaS	T °C	t min	NiO + BaS			2NiO.SiO ₂ +BaS			NiO.Fe ₂ O ₃ +BaS		
			α	I _{Ni}	$\frac{I_{Ni}}{\alpha} \cdot 100$	α	I _{Ni}	$\frac{I_{Ni}}{\alpha} \cdot 100$	α	I _{Ni}	$\frac{I_{Ni}}{\alpha} \cdot 100$
%	°C	min	%	%	%	%	%	%	%	%	%
0,0	850	40	30,26	16,41	54,23						
	60	60	42,78	22,56	52,73						
	950	40	61,62	28,75	46,66						
	60	60	82,46	38,48	46,66						
2,0	850	40	34,25	17,66	51,56	16,35	14,36	87,83	19,60	17,55	89,54
	60	60	38,69	25,43	65,73	30,60	25,17	82,25	31,40	28,40	90,44
	950	40	70,60	40,78	57,76	39,08	36,85	94,29	43,70	33,42	76,47
	60	60	84,96	44,78	52,71	53,25	47,24	88,71	62,10	50,41	81,17
3,5	850	40	18,30	10,14	55,41						
	60	60	28,14	16,50	58,63						
	950	40	26,14	19,38	74,13						
	60	60	63,84	38,26	59,93						

Potrebno je uvideti uticaj optimalnog dodatka - aktivatora BaS (2,0-3,5%) na eksperimentalno dobijene rezultate izražene vrednostima stepena hlorovanja, iskorišćenja nikla u flotaciskom koncentratu te njihovim odnosom, odnosno uticaj na intenzifikaciju procesa segregacije niklovih jedinjenja $\text{NiO} \cdot 2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ i $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$, posebno u poređenju sa prethodno dobijenim rezultatima pri segregaciji sintetičke smeše bez dodatka BaS od strane BLEČIĆ-a /73/.

- Iskorišćenje nikla I_{Ni} u grubom flotaciskom koncentratu prženca sintetičke smeše NiO bez dodatka BaS na temperaturi od 950°C i vremenu segregacije od 40-60 minuta iznosi 28,75-38,48%, što u poređenju sa rezultatima u ispitivanjima Blečić-a (5,91% za vreme od 120 minuta) pretstavlja 4,86-6,5 puta bolji rezultat. Relativni odnos iskorišćenja nikla I_{Ni} i stepena hlorovanja pri tome iznosi oko 46,66% ;

- Iskorišćenje nikla I_{Ni} u grubom flotaciskom koncentratu prženca sintetičke smeše $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$ u prisustvu dodatka 2%BaS na temperaturi od 950°C i vremenu segregacije od 40-60 minuta iznosi oko 33,42-50,41%, što u poređenju sa ranije pomenutim ispitivanjima bez prisustva dodatka BaS (35,36% za vreme od 120 minuta), pretstavlja 0,95-1,42 puta bolji rezultat. Relativni odnos iskorišćenja nikla I_{Ni} i stepena hlorovanja pri tome iznosi od 76,47-81,17% ;

- Iskorišćenje nikla I_{Ni} u grubom flotaciskom koncentratu prženca sintetičke smeše $2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ u prisustvu dodatka 2%BaS na temperaturi od 950°C i vremenu segregacije od 40-60 minuta iznosi oko 36,85-47,24%, što u poređenju sa ranije pomenutim ispitivanjima bez prisustva dodatka BaS (30,29% za vreme od 120 minuta), pretstavlja 1,21-1,56 puta bolji rezultat. Relativni odnos iskorišćenja nikla i stepena hlorovanja pri tome iznosi od 88,71-94,29% ;

Samim tim se potvrđuje i ranije dokazano saznanje da veći deo hlorovanog Ni-jedinjenja ($2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ ili $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$) segregira, te metodom koncentracije izvlači, što nije slučaj kod NiO. Očito je da rude koje sadrže nikel u obliku ferita i silikata su povoljne za segregaciju.

- Poznato je da u veoma složenom gasovitom sistemu, a posebno prisutnoj hlorno-redukcionoj atmosferi, pri hlorovanju NiO imamo pojave nepoželjnih reakcija (redukcije u mesto pomoću prisutnih reducenata C i CO, potpomognutu prisustvom veoma slabih reducenata S, BaS ili FeS, te pojave redukovanog Ni-praha ili Fe-praha, oksidacije ili hidrolize stvorenog u reakcijama isparljivog NiCl_2 i slično) koje dovode do smanjenja efikasnosti procesa segregacije, te dobijanju slabijih tehnoloških pokazatelja kasnijim metodama koncentracije. Pri segregaciji sintetičke smeše V-NiO. Fe_2O_3 u stadijumu procesa hlorovanja ne dolazi do pojave gorenavedenih nepoželjnih reakcija, posebno redukcije u mesto (u ispitivanjima MEČEV-a, VLASOV-a i BIČKOV-a /87/ pri preradi sintetičkih smeša ferita (Cu, Ni, Co) u prisustvu gasovitog Sumpora, Cu-ferit se redukuje tek na 950°K , dok se Ni-ferit počinje redukovati na 1270°K pri čemu se kobalt nalazi u prvobitnom obliku - Co-feritu, što dovodi do boljih efekata pri segregaciji te boljih tehnoloških pokazatelja pri koncentraciji, u odnosu na proces segregacije kod NiO.

11. Z A K L J U Č A K

Visoki operativni troškovi i niska cena nikla, uslovlili su i doveli u pitanje perspektivnost proizvodnje nikla iz oksidnih, lateritnih ili silikatnih, ruda koje sadrže oko 1%Ni, a čije rezerve iznose oko 85% od ukupnih svetskih rezervi nikla.

Glavni nosioci nikla u oksidnim rudama, silikatnog tipa su minerali : g a r n i j e r i t $(Ni, Mg)_6(Si_4O_{10})(OH)_8 \cdot 4H_2O$, čiji hemijski sastav je nepostojan, a NiO i MgO se zamenjuju u širokim granicama, maksimalno 38,61%NiO i 21,7%MgO, pri čemu dolazi do promene boje minerala, te n o n t r o n i t i $0,5(Ni, Mg, Ca)O(Al, Fe)_2O_3 \cdot 3SiO_2 \cdot 3H_2O$ sa jako različitom bojom.

Glavni nosioci u oksidnim rudama, lateritnog tipa su minerali : l i m o n i t $(Fe, Ni)O(OH) \cdot nH_2O$, u kome se nikl nalazi u obliku NiO uglavnom u čvrstom rastvoru sa Fe-oksidi, te minerali s e r p e n t i n $Mg_6Si_4O_{10}(OH)_8$ gde NiO ili Fe_xO_y su u obliku Ni-Fe -silikata i zamenjuju mesto sa MgO, sa sadržajem nikla oko 1%.

Velike i skoro neiscrpane rezerve nikla u rudama oksidnog tipa, posebno laterita, su oreijentisale veliki broj istraživača ka pronalaženju novih tehnoloških postupaka koji bi omogućili rentabilniju preradu u cilju dobijanja nikla, a ujedno i intenzifikovali pojedine procese. Imajući u vidu cilj ove doktorske disertacije, neophodno je pomenuti istraživanje MINPRO-PAMCO Nickel Segregation Process u poluindustrijskim uslovima, a ujedno i mogućnosti intenzifikacije procesa dodatkom pojedinih aktivatora sa katalitičkim dejstvom na proces u obliku sumporonosnih jedinjenja-S, BaS, FeS i dr.

U tom kontekstu, izvršena eksperimentalna ispitivanja kombinovanog procesa segregacija-flotacija pojedinih sintetičkih smeša $(NiO, 2NiO \cdot SiO_2$ i $NiO \cdot Fe_2O_3$ u prisustvu ostalih jedinjenja i zo $CaO, MgO, Al_2O_3, SiO_2, Fe_2O_3$ i sumporonosna jedinjenja kao dodatci - aktivatori S, BaS i $BaSO_4$) zajedno sa termodinamičkim i kinetičkom analizom, a posebno eksperimentalna ispitivanja tehničkih oksidnih

ruda (Čikatovo, Rudinci i Studena voda) omogućuju donošenju pojedinih zaključaka, koji su veoma bitni za sam proces segregacije.

- Mehanizam procesa segregacije kod nikla je znatno komplikovaniji nego kod bakra, potrebna je visoka temperatura od 1273°K , kao hlorirajući reagens se koristi CaCl_2 i to 3-10% ;

- Proces segregacije predstavlja skup kontinuiranih stadijuma : stvaranje HCl , hlorovanje Ni -jedinjenja (NiO , $2\text{NiO}\cdot\text{SiO}_2$ ili $\text{NiO}\cdot\text{Fe}_2\text{O}_3$), redukcija i taloženje nikla na česticama reducenta (uglja, koksa) ili drugim mineralima ;

- Komplikovanost procesa segregacije nikla je u činjenici da su uslovi koji su povoljni za sam proces, takode su povoljni i za odigravanje sporednih reakcija (redukcije u mesto, oksidacije i hidrolize stvorenog NiCl_2 , stapanje pojedinih hlorida ili delova u smeši i slično), a posebno hlorovanje železa zbog bliske stabilnosti hlorida nikla i železa u dijagramu stanja $\text{Me-H}_2\text{-HCl}$;

- Hlorirajući reagens CaCl_2 se raspada samo u prisustvu vodene pare i SiO_2 , pri čemu se dostatno raspadanje CaCl_2 od 80% postiže pri temperaturi od 1045°K , parcijalnom pritisku vodene pare od 5066,26 Pa i molarnim odnosom $\text{SiO}_2:\text{CaCl}_2 = 0,5$, pri čemu dolazi do stvaranja gasovitog HCl ;

- Stvoreni gasoviti HCl jeste hlorirajući reagens u procesu segregacije Ni -jedinjenja, zajedno sa sporednim stvorenim reagensima tokom segregacije, posebno Fe -hlorida (FeCl_3) ;

- Stvoreni isparljivi NiCl_2 se redukuje sa H_2 i taloži na česticama reducenta, dodatka, silikatne ili feritne osnove u veličini od 0,001-0,050 mm, pri čemu jednom od metoda mehaničke koncentracije se izvlači u obliku metalnog nikla u poseban grubi koncentrat ;

- U procesu stadijuma hlorovanja najlakše se hloruju oksidi, te feriti i silikati nikla, a što se tiče segregacije, jedinje -

nja koje se lakše hloruju (NiO) teže segregiraju što proizilazi da su Ni-feriti ili Ni-silikati najpodesniji za proces segregacije;

- Izvršena eksperimentalna laboratorijska ispitivanja visokotemperaturnog zagrevanja lateritno-silikatnih oksidnih ruda Rudinci, Čikatovo i Studena voda u prisustvu hlorirajućeg reagensa $\text{CaCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ (7,5%) i reducenta -uglja (1%), te intenzifikacija samog procesa pomoću dodataka-aktivatora sumporonosnih jedinjenja S, BaS, FeS, BaSO_4 pokazuju da rude u kojima su nosioci nikla silikati u obliku garnijerita ili nontronita se veoma čvrstom vezom u kristalnoj rešetci (Rudinci i Čikatovo) veoma podložni procesu segregacije, a znatno izraženiju podobnost ispoljavaju rude sa višim ulaznim kvalitetom, kao što je ruda Čikatovo, što nije slučaj sa siromašnom rudom Studena voda. Maksimalno iskorišćenje nikla I_{Ni} u grubom flotacijskom koncentratu se postiže kod rude Čikatovo (100%-0,100 mm) sa ulaznim kvalitetom od 1,92%Ni, u prisustvu 3,5%BaS i to 91,2% sa sadržajem nikla u koncentratu od 5,7%Ni i stepenom koncentracije od 2,92 puta. Dobijeni rezultati kombinovanog procesa segregacija-flotacija rude Rudinci (100%-0,074 mm) sa ulaznim kvalitetom od 1,2%Ni u prisustvu 2-3,5% BaS su mnogo bolji nego raniji rezultati dobijeni bez prisustva ovih dodataka a iznose : $I_{\text{Ni}}=44,57 \div 73,47\%$, sa sadržajem nikla u koncentratu od $5,7 \div 12,8\%$ Ni i $K_o=4,67 \div 10,24$, nasuprot rezultata bez prisustva dodataka koji iznose : $I_{\text{Ni}}=42,5\%$, sa sadržajem nikla od 8,8%Ni, odnosno $K_o=6,7$. Posebno su zanimljivi rezultati koji su dobijeni kombinovanim procesom segregacija-flotacija rude Rudinci sa ulaznim kvalitetom od 1,86%Ni (100%-0,100 mm) u prisustvu 2-3,5% S, BaS, FeS, BaSO_4 pri čemu se pokazalo da BaS i FeS imaju mnogo izraženiju uticajnost od ostalih dodataka. Pri ovome se dobija maksimalno iskorišćenje nikla u koncentratu kod BaS i to $I_{\text{Ni}}=72,58 \div 82,4\%$, sadržaj nikla u grubom koncentratu od $8,9 \div 14,5\%$ Ni i $K_o=4,6 \div 7,43$.

Svi ovi dobijeni rezultati navode na jedan pravac, a to je poboljšanje uslova flotacije ili magnetske koncentracije i izvlačenje jako sitnih čestica metalnog nikla stvorenog u procesu segregacije.

- Termodinamička analiza procesa stadijuma hlorovanja sintetičkih smeša $\text{NiO}, 2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ i $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$, kao odlučujućeg koraka ukupnog procesa segregacije, pokazuje da je odigravanje reakcija povoljna pri hlorovanju sa HCl, a znatno povoljnije kada su prisutni sumporo-nosni dodatci, posebno BaS. Vrednost promene izobarnog potencijala pri standardnim uslovima ΔZ_{298} za hlorovanja NiO sa HCl iznosi približno oko $\Delta Z_{298} = -94,2 \text{ kJ/mol NiCl}_2$, a na radnim temperaturama iznosi: $\Delta Z_{1023} = -7,1 \text{ kJ/mol NiCl}_2$ i $\Delta Z_{1223} = +7,6 \text{ kJ/mol NiCl}_2$. Dodatkom BaS promena izobarnog potencijala iznosi: $\Delta Z_{298} = -202,2 \text{ kJ/mol NiCl}_2$ $\Delta Z_{1023} = -122,8 \text{ kJ/mol NiCl}_2$ i $\Delta Z_{1223} = -97,5 \text{ kJ/mol NiCl}_2$. Vrednosti promene izobarnog potencijala procesa hlorovanja $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$ bez dodatka iznose: $\Delta Z_{298} = -24,3 \text{ kJ/mol NiCl}_2$; $\Delta Z_{1023} = +347,5 \text{ kJ/mol NiCl}_2$ i $\Delta Z_{1223} = +466,7 \text{ kJ/mol NiCl}_2$, dok u prisustvu dodatka BaS: $\Delta Z_{298} = -389,7 \text{ kJ/mol NiCl}_2$ $\Delta Z_{1023} = +116,1 \text{ kJ/mol NiCl}_2$ i $\Delta Z_{1223} = +165,8 \text{ kJ/mol NiCl}_2$. Bitno je naglasiti da u toku stadijuma hlorovanja $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$ veoma bitnu ulogu igra FeCl_3 kao hlorirajući reagens koji znatno poboljšava termodinamičke mogućnosti odvijanja reakcije.

- Kinetička analiza procesa stadijuma hlorovanja sintetičkih smeša $\text{NiO}, 2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ i $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$ izvršena u cilju utvrđivanja primenljivosti kinetičkih jednačina za reakciono- ili difuziono-kontrolisane reakcije su pokazale sledeće:

Proces hlorovanja $2\text{NiO} \cdot \text{SiO}_2$ i $\text{NiO} \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3$ potpuno podleže kinetičkim zakonitostima reakciono-kontrolisanih reakcija posebno izražene preko kinetičke jednačine SPENSER-TOPLEY-KEWAN-a, a mehanizam potvrđen kinetičkim razmatranjem jednačine KAZEEV-a kojim se dobijeni kinetički parametar "n" kreće oko jedinice;

Proces hlorovanja NiO ne podleže potpuno kinetičkim zakonitostima ni reakciono- ni difuziono-kontrolisanim reakcijama. Dobijene vrednosti kinetičkog parametra "n" iz jednačine KAZEEV-a to potvrđuje da se reakcija procesa hlorovanja na temperaturi od 750°C odvija u reakcionoj oblasti, dok se na temperaturama od $850-950^\circ\text{C}$ proces hlorovanja odvija u prelaznoj oblasti, sa različitim udelom ili reakcije ili difuzije na ukupni proces odvijanja;

- Preko poznate temperaturne zavisnosti konstante brzine procesa hlorovanja date preko jednačine ARENIJUS-a, proračunate vrednosti viška energije ΔE , potrebno za proces hlorovanja u toku segregacije sintetičkih smeša I-III (NiO) u reakciono-kontrolisanim reakcijama iznosi oko 85 kJ/mol što predstavlja 1,6 puta veću vrednost od vrednosti za reakciono-kontrolisane reakcije procesa hlorovanja sa gasovitim sistemom $\text{HCl-H}_2\text{O-N}_2$ ili HCl-N_2 koja iznosi 54,9 kJ/mol.

- Preko iste poznate temperaturne zavisnosti konstante brzine, proračunate vrednosti viška energije ΔE , potrebne za proces hlorovanja sintetičkih smeša IV (2NiO.SiO_2) i V ($\text{NiO.Fe}_2\text{O}_3$) u reakciono-kontrolisanoj reakciji iznose 142,7 kJ/mol, odnosno 112,7 kJ/mol, čime se potvrđuje saznanje da su oksidi nikla najpodložniji procesu hlorovanja u odnosu na niklferite ili niklsilikate ;

- Izvršena eksperimentalna ispitivanja kombinovanog procesa segregacija-flotacija prženca sintetičkih smeša I-V (NiO, 2NiO.SiO_2 i $\text{NiO.Fe}_2\text{O}_3$) bez prisustva i u prisustvu dodataka sumporonosnih jedinjenja (S?BaS, BaSO_4) su pokazala sledeće :

Od ukupne količine hlorovanog nikla iz sintetičkih smeša I-III (NiO) samo oko 50% se segregira, odnosno flotira pomoću flotacijske koncentracije. Od ukupne količine hlorovanog nikla iz sintetičkih smeša IV-V (2NiO.SiO_2 i $\text{NiO.Fe}_2\text{O}_3$) segregira se oko 90%, te flotira pomoću flotacijske koncentracije. Time se potvrđuje saznanje da jedinjenja koje lakše hloriraju, manje segregiraju usled čega dobijamo slabije tehnološke pokazatelje tokom flotacije.